

Od Vánoc k Epifanias

Sergej O. Prokofjev

V následujících řádcích Meditace Základního kamene máme přesnou charakteristiku nátanské duše před jejím objevením se na Zemi, když její vlastní nebesko-lidské já přebývalo ještě zcela v „Božím Já“ vyšších slunečních hierarchií.

„Duše lidská! ...
Pěstuj *rozpomínání na Ducha*
v duše hlubinách,
kde ve vládnoucím
bytí Tvůrce světů
vlastní já
v Božím Já
se stává bytostí ...“ /erweset/)

Tušení tohoto nejstaršího stavu, který spočívá skryt v „duše hlubinách“ *každé* lidské duše ve formě vyšší vzpomínky, může být o Vánocích probuzeno, jelikož je tato doba zvláště vhodná k tomu, aby probudila nejhlubší - nebo nejvyšší - vzpomínku, aby skutečně *oživila* schopnost vzpomínky.

„Pěstuj *rozpomínání na Ducha* ...
a budeš vpravdě *Žiti*
v lidské světové jsoucnosti.“

Slova, která byla v uvedených řádcích první části Meditace zvýrazněna: „rozpomínání na Ducha“ a „žiti“, poukazují na takovéto oživení vzpomínky. Neboť jen *životem naplněná vzpomínka* nám může být vodítkem, které nás může správně vést třinácti svátými nocemi, které tvoří most mezi svátkem Ježíšova narození a Epifanias, svátkem narození Krista při křtu v Jordáně.

Dříve, až do roku 354, slavily se ještě v původních křesťanských obcích Vánoce 6. ledna jako svátek narození Krista v zemské sféře. Dnes se však stalo ve vnějším světě narození Ježíšovo, které se slaví 25. prosince, centrální událostí této roční doby. Toto přeložení svátečních dnů nastalo následkem skutečnosti, že se ztratila vzpomínka na *božskou* podstatu Krista v protikladu k *lidské* podstatě Ježíše z Nazaretu. Jen na půdě anthroposoficky orientované duchovní vědy může lidstvo získat skutečné porozumění nejen pro člověka Ježíše, nýbrž také pro Kristovu kosmickou bytost vstupující do něj při křtu v Jordáně. „Proto musí právě do naší doby zasáhnout porozumění pro Kristův impuls: Kristova dráha se musí připojit k dráze Ježíšově“, tak řekl Rudolf Steiner. Z tohoto porozumění získá opět třináct svátých nocí hluboký význam, jelikož představují reálnou vnitřní cestu, která vede od prožívání zemského mystéria Ježíšova (dne 25. prosince) k prožívání kosmického mystéria Kristova (dne 6. ledna).

„*Od Ježíše ke Kristu*“ - tato slova poukazují na vlastní esoterickou podstatu třinácti svátých nocí. Ale vodítkem pro tuto cestu, která vede od „vlastního já“ k „Božímu Já“, k životu v „lidské světové jsoucnosti“, je *vzpomínka* na čtvrtou oběť nátanské duše, na zrození chlapce Ježíše podle Lukášova evangelia. A když tato vzpomínka prodělá vnitřní proces oživení, potom může Kristus sám vstoupit do této *oživené a živě udržované* vzpomínky. Ve své vlastní duševní bytosti měli bychom se v této době jaksí připodobnit k nátanské duši, abychom tak jako ona, nyní ale ne vnějším způsobem jako při křtu v Jordáně, nýbrž způsobem čistě vnitřním - oživením schopnosti vzpomínání - přijali Krista do svého já.

Tak se nám může stát třináct svátých nocí cestou k pravému prožívání slov apoštola Pavla „Ne já, Kristus ve mně“ ve svém nejhlubším smyslu. Jako vodítko ale, aby se toto uskutečnilo, může nám posloužit tato meditace Rudolfa Steinera, v níž počáteční slova Janova evangelia přijala formu, jež vyjadřuje skrytou podstatu mystéria lidské paměti):

„Im Urbeginne ist die Erinnerung,
Und die Erinnerung lebt weiter,
Und göttlich ist die Erinnerung.
Und die Erinnerung ist Leben,
Und dieses Leben ist das Ich des Menschen,
Das im Menschen selber strömt.
Nicht er allein, der Christus in ihm.
Wenn er sich an das göttliche Leben erinnert,
Ist in seiner Erinnerung der Christus,
Und als strahlendes Erinnerungsleben
Wird der Christus leuchten
In jede unmittelbar gegenwärtige Finsternis.

„V prapočátku je vzpomínka,
a vzpomínka žije dále,
a božská je vzpomínka.
A vzpomínka je život,
a tento život je já člověka,
proudící v člověku samém.
Ne pouze on, Kristus v něm.
Když si vzpomíná na božský život,
je v jeho vzpomínce Kristus,
a jako zářící život vzpomínky
bude Kristus svítit
do každé bezprostředně přítomné temnoty.“

Těmito dvanácti řádky je nám dán esoterický pokyn k oživení naší vzpomínkové schopnosti během třinácti svátých nocí. Počátek tvoří vzpomínání na narození nátanské duše. Naší snahou je ale oživit vzpomínku tak, aby do ní postupně mohla vejít Kristova bytost a mohla v ní působit. To je zcela intimní duševní proces, který dosahuje svého završení tím, že se uskutečňují slova: „Ne já, Kristus ve mně“, ta slova, jež jsou vrcholem a cílem vzestupu po třinácti stupních „od Ježíše ke Kristu“. Neboť tato hluboká mysterijní slova apoštola Pavla obsahují pravé a plné *porozumění* obsáhlého mystéria *Krista-Ježíše*, Krista a nátanské duše. „Chápat Kristův impuls“, tak se vyslovuje Rudolf Steiner v této souvislosti, „znamená: ne pouze usilovat o zdokonalení, nýbrž také přijmout do sebe něco, co je skutečně vystiženo Pavlovými slovy: ‚Ne já, nýbrž Kristus ve mně.‘ ‚Já‘, to je slovo Křištnovo (to znamená slovo nátanské duše), ‚ne já, nýbrž Kristus ve mně‘, to je slovo křesťanského impulsu.“

Podle terminologie Rudolfa Steinera v knize „Práh duchovního světa“ můžeme říci: Čtyři adventní týdny nás vedou od prožívání obyčejného, všedního já k „druhému“ neboli „vyššímu já“; esoterická cesta třinácti svátými nocemi ale vede od výše uvedeného k „pravému já“, k makrokosmickému Já Kristovu v nás.

Pozorujeme-li tuto myšlenku ze stanoviska moderní cesty zasvěcení, můžeme říci: Tak jako se může uskutečňovat v adventní době postupné vnikání do vlastního nitra, až k setkání - bezprostředně před Vánocemi - s malým strážcem prahu, který má klíč k pravému sebepoznání, tak vede vědomé prožívání svátku Epifanias duchovního žáka do velkého světa, do makrokosmu, u jehož brány mu jde vstříc velký strážce prahu.

Tak se stává cesta od Ježíše ke Kristu pro duchovního žáka cestou poznání, která ho vede od prožívání malého strážce k setkání s velkým strážcem prahu. Při čemž se v obou případech, jak o Vánocích tak také o Epifanias, jedná především o překročení prahu k duchovnímu světu, ale v souladu s jejich dvěma rozdílnými aspekty způsobem mikrokosmickým a makrokosmickým, to znamená v prvním případě především o setkání s malým strážcem prahu, který střeží přístup k mikrokosmu, a v druhém o setkání s velkým strážcem prahu, který stojí před branou k makrokosmu. Na to poukazuje Rudolf Steiner těmito slovy: „Kdo vstupuje při procitání vědomě do svých schrán, poznává tohoto malého strážce prahu. ... Tak je tedy mystický život vstupem právě zmíněnou branou kolem malého strážce prahu do vlastní lidské bytosti.“ A o druhém strážci prahu: „Také večer, když usínáme, stojí před branou, kterou musíme projít, strážce prahu. To je velký strážce prahu, který nás nepouští do duchovního světa, pokud jsme nezralí, nepouští nás z toho důvodu, že - pokud jsme ještě své nitro nezesílili a nezpěvnili - jsme vystaveni jistým nebezpečím, kdybychom chtěli rozlít své já po duchovním světě, do něhož při usínání vstupujeme.“

Na moderní cestě zasvěcení se musí duchovní žák vědomě setkat s *oběma* strážci. Neboť jenom tehdy, když tito působí společně, otvírá se mu výhled na světovou minulost a světovou budoucnost, bez něhož by se nemohl správně orientovat ve vyšších světech. V poslední kapitole knihy „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“ píše Rudolf Steiner: „Vstoupí-li duchovní žák do nadsmyslového světa, potom dostane život pro něho zcela nový smysl, vidí ve smyslovém světě zárodečnou půdu pro svět vyšší. A v jistém smyslu se mu bude tento ‚vyšší‘ svět bez ‚nižšího‘ jevit jako neúplný /mangelhaft/. Otvírají se mu dva výhledy. Jeden do minulosti, druhý do budoucnosti. Pohlíží do minulosti, v níž ještě tento smyslový svět nebyl... Ví, že to, co je nadsmyslové, existovalo dříve, a že vše smyslové se z toho vyvinulo.“ Potom zaměřuje svůj pohled na budoucnost. „Ukazuje na vyšší stupeň nadsmyslového světa. V tomto světě budou plody, které jsou vytvářeny ve světě smyslovém. Tento bude jako takový překonán, jeho výsledky ale budou včleněny do světa vyššího.“

Ona duchovní bytost však, která otvírá duchovnímu žáku „výhled na minulost“, to je malý strážce, neboť „ve vylíčeném ‚strážci prahu‘ [se ukazuje] jen výsledek doby *uplynulé*. A ze zárodků budoucnosti je v něm jen to, co bylo v této uplynulé době do ní vetkáno. Člověk ale musí do tohoto *budoucího* nadsmyslového světa přinést sebou vše, co může ze smyslového světa vytěžit. Kdyby chtěl sebou přinést jen to, co je vetkáno do svého protiobrazu pouze z minulosti, byl by splnil svůj pozemský úkol jen částečně. Proto se nyní přidružuje k ‚menšímu strážci prahu‘ *po nějaké době* větší.“ A tento „větší“ strážce odhaluje duchovnímu žáku výhled do budoucnosti.

Tak můžeme, shrnujíc tyto zážitky duchovního žáka při zasvěcování, říci ze stanoviska běhu roku: O Vánocích se blíží člověk, získává pravé *sebepoznání*, k malému strážci prahu, který mu nyní může otevřít pohled na minulost, zcela zvláště na právě uplynulou polovinu roku. Avšak o Epifanias, v předdvoří pravého *poznání světa*, blíží se člověk k velkému strážci prahu, který mu může otevřít výhled na budoucnost a na další polovinu roku. Toto souhlasí se shora citovaným výrokiem Rudolfa Steinera, že malý strážce prahu se prožívá při vědomém *procitání* a velký strážce prahu při vědomém *usínání*. Neboť v polovině roku před Vánocemi prodělává Země proces podobný procitání a po Epifanias proces podobný usínání. Ale třináct svátých nocí, tato „jedinečná doba“, která odděluje jedno dění v ročním rytmu od druhého, se ukazuje jako klíč k prožívání mystérií celého ročního koloběhu.